

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فضائل و مسایلِ ماهِ مبارکِ رمضان

مؤلف

مولانا محمد الیاس گھمن حفظہ اللہ

مترجم

محمد روشندل و رکاتی رحمۃ اللہ علیہ

سرشناسه	: محمد الیاس گهمن
عنوان و نام پدیدآور	: فضایل و مسایل رمضان / مولف: محمد الیاس گهمن، مترجم: محمد روشندل ورکاتی
مشخصات نشر	: تربت جام: شیخ الاسلام احمد جام ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۷-۱۳۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: فضایل رمضان
صنوع	: اسلام
شناسه افزوده	: روشندل ورکاتی - محمد - مترجم
رده بندی	: ۱۳۹۲ ۲۰۴۲۲۶ ج ۵ / م ۱۲۱
رده دیویر	: ۲۹۷/۲۱۱
شماره ثبت	: ۱۹۶۰۵۴۳

انتشارات شیخ الاسلام احمد جام

فضایل و مسایل رمضان

مولف: محمد الیاس گهمن

مترجم: محمد روشندل ورکاتی

ناشر: شیخ الاسلام احمد جام

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

چاپخانه: دقت

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۷-۱۳۱-۷

تلفن مرکز پخش: ۵۲۵۲۵۲۳۸ - ۵۲۵۲۴۴۷۱ - ۵۱

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می باشد

فهرست

۱۵.....	سخن مترجم.....
۲۳.....	استقبال رمضان.....
۲۹.....	حقوق قرآن.....
۳۳.....	عبادات رمضان.....
۳۴.....	فضیلت تهجد.....
۳۵.....	وقت تهجد.....
۳۵.....	تعداد رکعات تهجد.....
۳۷.....	فضیلت سحری.....
۳۸.....	فضیلت روزه.....
۴۱.....	محافظت بر نمازهای فرض.....
۴۲.....	تلاوت قرآن.....
۴۳.....	فضیلت توبه و استغفار.....
۴۴.....	فضیلت صدقه و خیرات.....
۴۵.....	فضیلت صبر و بردباری.....
۴۶.....	فضیلت نوافل.....
۴۶.....	نماز اشراق.....
۴۷.....	فضیلت نماز چاشت.....
۴۸.....	تعداد رکعات نماز چاشت.....
۴۹.....	وقت نماز چاشت.....
۴۹.....	نماز اوآیین.....

- ۵۱..... مسایل روزه
- ۵۳..... چیزهایی که روزه را نمی شکند
- ۵۴..... صورت‌هایی که روزه می شکند و فقط قضا لازم می شود
- ۵۶..... صورت‌هایی که در آن قضا و کفاره واجب می شود
- ۵۷..... یک در خواست
- ۵۸..... فضایل و مسایل تراویح
- ۵۹..... قیام رمضان
- ۵۹..... واژه‌ی تراویح
- ۶۰..... تراویح چیست؟
- ۶۰..... تراویح سنت مؤکده است
- ۶۱..... جماعت تراویح در سه شب
- ۶۲..... تعداد رکعات تراویح
- ۶۲..... دلیل اوّل
- ۶۲..... شبهه
- ۶۳..... جواب اوّل
- ۶۶..... جواب دوّم
- ۶۷..... جواب سوّم
- ۶۸..... دلیل دوّم
- ۶۸..... شبهه
- ۶۹..... جواب
- ۷۰..... عمر بن هارون البلخی (م ۲۹۴هـ) رحمه الله
- ۷۱..... نقد و بررسی
- ۷۲..... خلفای راشدین رحمه الله و تراویح

- ۷۴.....اهتمام ورزیدن به جماعت تراویح.
- ۷۵.....مراد از «سنت فاروقی» بودن تراویح.
- ۷۶.....یک پرسش و پاسخ.
- ۷۷.....تعداد رکعات تراویح در زمان حضرت عمر رضی الله عنه.
- ۷۷.....حضرت ابن بن کعب رضی الله عنه.
- ۷۸.....اعتراض.
- ۷۸.....جواب.
- ۷۹.....حضرت سائب بن یزید رضی الله عنه.
- ۸۱.....تصحیح روایت سائب بن یزید رضی الله عنه.
- ۸۱.....ازالهی بعض شبهات.
- ۸۲.....حضرت محمد بن کعب القرظی رضی الله عنه.
- ۸۲.....شبه.
- ۸۲.....جواب.
- ۸۳.....حضرت یزید بن رومان رضی الله عنه.
- ۸۳.....شبه.
- ۸۳.....جواب اول.
- ۸۴.....جواب دوم.
- ۸۴.....جواب سوم.
- ۸۴.....حضرت یحیی بن سعید رضی الله عنه.
- ۸۵.....شبه.
- ۸۵.....جواب.
- ۸۵.....حضرت عبدالعزیز بن رفیع رضی الله عنه.
- ۸۵.....شبه.

- ۸۶.....جواب
- ۸۷.....خلاصه‌ی روایات
- ۸۷.....تعداد رکعات تراویح در زمان حضرت عثمان رضی الله عنه
- ۸۸.....تعداد رکعات تراویح در زمان خلافت حضرت علی رضی الله عنه
- ۸۹.....حضرت حسین بن علی رضی الله عنه
- ۸۹.....حضرت ابو عبد الرحمن السلمی رحمته الله
- ۸۹.....شبه اول
- ۹۰.....جواب
- ۹۱.....شبه دوم
- ۹۱.....جواب
- ۹۲.....حضرت ابو الحسناء رحمته الله
- ۹۳.....شبه
- ۹۳.....جواب
- ۹۵.....خلاصه‌ی روایات
- ۹۵.....بیست رکعت تراویح و دیگر صحابه و تابعین رضی الله عنهم
- ۹۶.....حضرت عبد الله بن مسعود رضی الله عنه
- ۹۶.....حضرت ابی بن کعب رضی الله عنه
- ۹۷.....شبه
- ۹۷.....جواب
- ۹۷.....حضرت عطاء بن ابی رباح رحمته الله
- ۹۸.....امام ابراهیم نخعی رحمته الله
- ۹۸.....ازاله‌ی چند شبه
- ۹۸.....شبه اول

- جواب ۹۸
- شبه دوم ۹۹
- جواب ۹۹
- سیدنا شتیر بن شکل رحمته ۱۰۰
- سیدنا ابو ابختری رحمته ۱۰۰
- سیدنا سید بن خلفه رحمته ۱۰۱
- سیدنا ابن بی ملیکه رحمته ۱۰۱
- سیدنا سعید بن بشیر رحمته ۱۰۱
- سیدنا علی بن ربیع رحمته ۱۰۲
- سیدنا حارث رحمته ۱۰۲
- شاگردان حضرت علی مرتضی رحمته ۱۰۳
- موقف جمهور علما و اجماع امت ۱۰۳
- تعداد رکعات تراویح در بلاد اسلامی ۱۰۶
- اهل مکه ۱۰۶
- اهل مدینه ۱۰۷
- اهل کوفه ۱۰۸
- اهل بصره ۱۱۰
- اثمه‌ی اربعه رحمته و بیست رکعت تراویح ۱۱۰
- امام اعظم ابو حنیفه نعمان بن ثابت رحمته ۱۱۰
- امام مالک بن انس رحمته ۱۱۱
- امام محمد بن ادریس شافعی رحمته ۱۱۲
- امام احمد بن حنبل رحمته ۱۱۲
- مشایخ عظام رحمته و بیست رکعت تراویح ۱۱۳

- ۱۱۴.....حرمین شریفین و بیست رکعت تراویح
- ۱۱۴.....خلاصه کلام
- ۱۱۶.....حقیقت دیدگاه و شبهات غیر مقلدان
- ۱۱۶.....دلیل اوّل
- ۱۱۶.....جواب اوّل
- ۱۱۷.....جواب دوّم
- ۱۱۹.....اعتراض بر جواب دوّم
- ۱۱۹.....جواب
- ۱۱۹.....دلیل دوّم
- ۱۲۰.....جواب
- ۱۲۱.....دلیل سوّم
- ۱۲۲.....جواب اوّل
- ۱۲۲.....جواب دوّم
- ۱۲۳.....دلیل چهارم
- ۱۲۳.....جواب اوّل
- ۱۲۵.....جواب دوّم
- ۱۲۶.....جواب سوّم
- ۱۲۸.....چند مسأله‌ی متفرقه پیرامون تراویح
- ۱۲۸.....مسأله‌ی رکعات تراویح
- ۱۳۰.....اجماع امت
- ۱۳۰.....تسبیح تراویح
- ۱۳۳.....ختم قرآن در تراویح
- ۱۳۴.....قرائت قرآن از روی [مصحف] در تراویح

- ۱۳۴ امامت نابالغ
- ۱۳۵ اجرت تراویح
- ۱۳۶ آیا بعض ائمه‌ی حنفی قایل به هشت رکعت تراویح بوده‌اند
- ۱۳۸ الجواب بعون الوهاب
- ۱۳۹ مسلک امام اعظم ابوحنیفه رحمته
- ۱۴۱ قول شاذ امام ابن همام رحمته
- ۱۴۲ مسلک امام ابن نجیم حنفی رحمته
- ۱۴۲ مسلک امام طنطاوی رحمته
- ۱۴۳ مسلک ملاعلی دری رحمته
- ۱۴۳ مسلک امام سیوطی رحمته
- ۱۴۵ مسلک علامه عبدالحی لکهنوی رحمته
- ۱۴۷ مسلک علامه انورشاه کشمیری رحمته
- ۱۴۸ مسلک مولانا اشفاق الرحمن کاندهلوی رحمته
- ۱۵۰ مسایل وتر
- ۱۵۰ حکم وتر
- ۱۵۱ احادیث مرفوعه و وجوب وتر
- ۱۵۳ آثار صحابه رضی الله عنهم و وجوب وتر
- ۱۵۴ آثار تابعین رضی الله عنهم و وجوب وتر
- ۱۵۴ اقوال فقهاء رضی الله عنهم و وجوب وتر
- ۱۵۵ تعداد رکعات وتر
- ۱۵۵ احادیث مرفوعه و تعداد رکعات وتر
- ۱۵۸ آثار صحابه رضی الله عنهم و تعداد رکعات وتر
- ۱۵۹ آثار تابعین رضی الله عنهم و تعداد رکعات وتر

- ۱۶۰..... اقوال فقهاء رحمہم اللہ و تعداد رکعات وتر
- ۱۶۰..... کیفیت وتر
- ۱۶۲..... آثار صحابہ رضی اللہ عنہم و کیفیت وتر
- ۱۶۴..... تشهد در رکعت دوم وتر
- ۱۶۵..... الفاظ دعای قنوت
- ۱۶۶..... قنوت قبل از رکوع
- ۱۶۸..... رفع یدین در دعای قنوت
- ۱۷۰..... پژوهشی پیرامون وتر تک رکعتی
- ۱۷۰..... دلیل اول؛ حدیث عائشہ رضی اللہ عنہا [به روایت سعد بن هشام]
- ۱۷۱..... روش استدلال
- ۱۷۱..... جواب
- ۱۷۲..... نکته‌ی قابل توجه
- ۱۷۲..... خلاصه‌ی کلام
- ۱۷۳..... دلیل دوم؛ حدیث عائشہ رضی اللہ عنہا [به روایت عرو بن زبیر]
- ۱۷۳..... جواب
- ۱۷۴..... قرینه‌ی اول
- ۱۷۵..... قرینه‌ی دوم
- ۱۷۵..... دلیل سوم؛ حدیث ابن عباس رضی اللہ عنہما
- ۱۷۶..... جواب اول
- ۱۷۶..... جواب دوم
- ۱۷۷..... جواب سوم
- ۱۷۷..... خلاصه‌ی کلام
- ۱۷۷..... دلیل چهارم؛ حدیث ام سلمہ رضی اللہ عنہا

- جواب ۱۷۸
- دلیل پنجم؛ حدیث ابن عمر رضی الله عنهما ۱۷۸
- جواب اول ۱۷۹
- جواب دوم ۱۷۹
- جواب سوم ۱۸۰
- دلیل ششم؛ حدیث ابو ایوب انصاری رضی الله عنه ۱۸۰
- جواب اول ۱۸۱
- جواب دوم ۱۸۱
- خلاصه ی کلام ۱۸۲
- دلیل هفتم؛ حدیث سیدنا امیر رضی الله عنه و یه رضی الله عنه ۱۸۲
- جواب ۱۸۲
- حرف آخر ۱۸۴
- مسایل سجده ی تلاوت ۱۸۵
- روش سجده ی تلاوت ۱۸۵
- مسایل متفرقه ی سجده ی تلاوت ۱۸۵
- تعداد آیات سجده [و محل آن] ۱۸۸
- فضایل و مسایل زکات ۱۹۰
- فضلیت زکات ۱۹۰
- صاحب نصاب کیست؟ ۱۹۱
- شرایط وجوب [زکات] ۱۹۱
- چند مسأله ی مهم زکات ۱۹۱
- نماز تسبیح ۱۹۵
- [روش اول:] ۱۹۵

- ۱۹۶.....[روش دوم:]
- ۱۹۷.....فضایل و مسایل اعتکاف
- ۱۹۹.....چند مسأله‌ی ضروری
- ۱۹۹.....چند مسأله پیرامون اعتکاف رمضان
- ۲۰۰.....امور جایز در حال اعتکاف
- ۲۰۱.....ممنوعان و مکروهات
- ۲۰۲.....نیازهای جمعی
- ۲۰۲.....اعتکاف بانوان
- ۲۰۳.....چند مثال و نمونه
- ۲۰۶.....فضایل و مسایل شب قدر
- ۲۰۶.....کدام شب، شب قدر است؟
- ۲۰۷.....دعای مخصوص شب قدر
- ۲۰۷.....در شب قدر از امور بیهوده پرهیز باید کرد
- ۲۰۸.....مسأله‌ی قضای عمری
- ۲۰۹.....احادیث مبارکه
- ۲۱۰.....اقوال صحابه رضی الله عنهم
- ۲۱۱.....اقوال فقهاء رحمهم الله
- ۲۱۳.....فیصله‌ی قطعی محدث جلیل القدر [ملا علی قاری] رحمته الله
- ۲۱۴.....فضایل و مسایل صدقه‌ی فطر
- ۲۱۴.....نصاب صدقه‌ی الفطر
- ۲۱۴.....وقت ادای صدقه‌ی فطر
- ۲۱۴.....مقدار صدقه‌ی فطر
- ۲۱۵.....مصارف صدقه‌ی فطر

- ۲۱۵ مسایل متفرقه‌ی صدقه‌ الفطر
- ۲۱۷ نماز عید
- ۲۲۰ رفع یدین در تکبیرات عیدین
- ۲۲۰ دلیل اوّل
- ۲۲۱ دلیل دوّم
- ۲۲۱ دلیل سوّم
- ۲۲۳ روزه‌های شش روز شوال
- ۲۲۴ چند مسأله ..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سخن مترجم

دین مبین اسلام دین جامع، کاملی است که پاسخ گوی همه‌ی نیازهای بشری در طول تاریخ از بدو ظهور خویش تا کنون بوده و خواهد بود. کلیات تمام مسایل در نصوص کتاب و سنت به صورت اجمال بیان شده که دانشمندان اسلامی در خور فهم و استعداد خود به تفصیل و تفسیر آن پرداخته، احکام جزیه را از مادل شیرین استخراج نموده و شیوه‌ی درست زندگی را در پرتو تعالیم حیات بر سر قرآن و حدیث برای مردم تبیین و تشریح کرده‌اند. و با استفاده از اصول کلی دین به بیان مسایل نو ظهور و مستحدثه‌ای که در عصر طلایی نبوت و قرون مشهور لها به خیر سابقه و وجودی نداشته پرداخته‌اند. از آنجایی که دلایل شرعی به اجبار ثابت و لاکت بر معانی، به چهار قسم زیر تقسیم می‌شود:

۱- «قطعی الثبوت والدلالة»؛

۲- «قطعی الثبوت وظنی الدلالة»؛

۳- «ظنی الثبوت والدلالة»؛

۴- «ظنی الثبوت وقطعی الدلالة»؛

بجز در قسم اول، در اقسام دیگر مجال بحث و گفت و گو برای صاحب نظران و علما گسترده و اختلاف نظر در مسایل، امری بدیهی، طبیعی و اجتناب ناپذیر است. از این جهت در صدر اسلام و در حیات طیبه‌ی رسول اکرم ﷺ در تفسیر بعض نصوص بین مجتهدان صحابه نیز اختلاف نظر واقع گشته و حتی در مواردی این اختلافات به سمع و اطلاع نبی رحمت و پیامبر الفت و

محبت ﷺ نیز رسیده و آنحضرت با سکوت و بیان تقریری خویش مهر تأیید و تصدیق بر آن نهاده‌اند.

و پس از آن نیز همواره این اختلاف نظرها در میان اندیشمندان و تئوریسین اسلامی وجود داشته و هر کدام برای مبرهن و مدلل نمودن قول و نظر خود، به بیان قراین و دلایلی پرداخته و ضمن نقد نظر مخالف و بررسی دلایل آن، احترام فراقی متقابل در قلوبشان استوارتر از کوه و موج‌تر از دریای جوشان بوده است؛ زیرا کنکاش و تحقیق هریک از آنان به منظور انجام وظیفه‌ای بود که شرع مظهر اسلام بر دوش آن‌ها گذارده و بر محور احقاق حق دور می‌زد و آنان یقین داشتند که ترموش گران و فرهیختگان دیگری که پای آن‌ها مشغول تحقیق و بررسی مسائل هستند هر چند هم که به خطا رفته باشند معذور و مأجور اند.

در چنین فضای دوستانه‌ای هریک به تدوین و تنظیم اصول و ضوابطی پرداخت که به آسانی به توان احکام دینی را از چشمه‌های زلال آن استنباط و استخراج نمود. و عوام الناس و مردمی که از این بایستی و استعداد کافی اجتهاد برخوردار نبودند بدون اکراه و اجبار، و به مقتضای آیه: ﴿...فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾^۱ حلّ مسایل و مشکلات خود را از اندیشمندان اسلامی که نزد آنان معتمد و مؤثق بوده و به دانش، تقوا و دیانتشان اعتماد کامل داشتند جویا می‌شدند. بدین صورت مذاهب فقهی شکل گرفت و از بین مذاهب مختلف، چهار مذهب فقهی اهل سنت که بعدها به نام بنیان‌گذاران خود شهرت یافتند و در رأس آن‌ها مذهب امام اعظم ابوحنیفه رحمته الله نظر به جامعیت و کمالش در همه‌ی ابعاد زندگی مورد پذیرش و استقبال مردم قرار گرفتند و کم‌کم مذاهب دیگری که از آن‌ها جز چند مسأله در لابلای کتب

متفرق چیزی باقی نمانده بود، بنابر عدم توانایی پاسخ گفتن به نیازهای دینی مردم از بین رفت و بدین نحو مذاهب فقهی در چهار مذهب منحصر و محدود گردید. ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾^۱

ناگفته نماند که هیچ کدام از ائمه متبوعین و پیروان شان، برای ائمه حقوق شریع قائل نبوده و مدعی عصمت آنان از خطا نبوده و نیستند. بلکه نظر به تبخّر عدسی و تقوا و طهارت شان، به تفسیری که آن ها از نصوص شرعی ارایه نموده اند اعتماد کرده و به پیروی آنان پرداخته اند. کما این که در دیگر مسايل دینی و دنیوی در میان مردم مرسوم و متداول است. مثلاً؛ مردم برای معالجه ی بیماری های خود تنها به پزشکی مراجعه می کنند که به تشخیص و تخصص او اعتماد دارند. و امور ساختمان خود را به دست مهندسی می سپارند که بنابر تخصص، تجربه و دیانت خود اعتماد آن ها را به دست آورده است. هیچ گاه دیده نشده و نخواهد شد که فردی به پزشک و مهندسی مراجعه کند که نسبت به تخصص و تجربه ی او اعتماد ندارد. ریا برای امور دنیوی خود به فردی جز متخصص آن مراجعه نماید، مثلاً؛ هیچ گاه برای معالجه ی خود به مهندس راه و ساختمان و برای کارهای ساختمانی به پزشک که دارای چندین فوق تخصص از دانشگاه های معتبر دنیا است مراجعه نمی کنند. حتی ممکن نیست که بیمار قلبی دانسته برای معالجه ی خود نزد متخصص چشم برود و یا کسی که از کمبود بینایی در رنج و عذاب است به فوق تخصص قلب و غیره مراجعه کند.

متأسفانه رفتارها عوض و اهداف ها تغییر کرد. عده ای به جای تعمیر، راه تخریب را پیش گرفته، به تمسخر افکار و نظریات مردمی کمر بستند که سالیان متمادی عبادت و بندگی خدا را به پیروی از سلف صالح و پیشوایان دینی اعم

ز صحابه و تابعين و ائمه‌ی مجتهدين عليهم السلام انجام می‌دادند. ایشان مقتدی‌ها را سادان و مقتدایان را جاهل قلمداد و معرفی کردند. تقلید از ائمه‌ی اربعه را شرک و مقلدان را مشرک عنوان نمودند. و با طرح مسایلی از باب اولی و عدم ولی مثل: مسأله‌ی «آمین بالجهر»، «رفع یدین»، «محل بستن دست‌ها در نماز»... به جنگ با مردم برخاسته و شیرازه‌ی وحدت مسلمانان را از هم پاشیدند و گذشته از آن، اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله را که آنحضرت صلی الله علیه و آله آن‌ها را ستارگان آسمان هدایت نامیده و امت را به پیروی از آنان فرا خوانده است به بدعت گذاری در دین متهم نموده و بیست رکعت تراویح را که به اتفاق امت از زمان خلافت فاروق اعظم رضی الله عنه تا به امروز در تمام جهان اسلام جاری و ساری بوده خلاف سنت، و بدعت گذاشتند. گویا (نعوذ بالله) صحابه‌ی پیامبر صلی الله علیه و آله که شاگردان بلا واسطه‌ی آنحضرت صلی الله علیه و آله و شاهدان وحی و تنزیل بودند سنت و بدعت را از هم تشخیص ندادند و دین را به درستی درک نکرده بودند و همه‌ی امت اعم از خلفای راشدین صحابه‌ی جلیل القدر محمد امین رضی الله عنه و تابعین و تبع تابعین و سایر ائمه‌ی مجتهدین پس از اندک زمانی از رحلت جان‌گداز رسول اکرم صلی الله علیه و آله در ورطه‌ی بدعت و گمراهی افتادند!

کاش این عزیزان به این نصوص توجه کرده و بنا بر آن به اندیشه و تأمل بپیرامون آن می‌نشستند که خدا و رسول خدا صلی الله علیه و آله در مورد صحابه و بویژه خلفای راشدین چه فرموده و چگونه آن‌ها را مورد تمجید و ستایش قرار داده‌اند:

۱- وَقَدْ رَوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ «عَلَيْكُمْ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ وَبِإِسْنَادِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّدِينَ بَعْدِي عَصُوا عَلَيْهَا بِالتَّوَاجِدِ»^۱

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾^۱

ترجمه: و هر کس، پس از آن که راه هدایت برای او آشکار شد با پیامبر به مخالفت برخیزد، و [راهی] غیر راه مؤمنان درپیش گیرد، وی را بدانچه روی خود را بدان سو کرده و گذاریم و به دوزخش کشانیم، و چه بازگشتگاه بدی است.

﴿وَمَنْ يُضِلَّ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ حَافٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾^۲

ترجمه: هر کس، با خدا و رسولش به مخالفت برخیزد، قطعاً خدا سخت کیفر است.

آیا تا به حال به این قضیه فکر کرده ایم که قرن ها کسی آن را نفهمیده و حتی نخستین گرویدگان آن، گمراه و بدعتی باشند، چنین دینی چه ارزش و اعتبار خواهد داشت؟!

آیا این ارشاد پیامبر ﷺ را شنیدیم که می فرماید: «لَنْ تَجْتَمِعَ أُمَّتِي عَلَى الضَّلَالَةِ أَبَدًا، فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ»^۳. یعنی؛ امت من هرگز بر گمراهی اجماع نخواهد کرد، لذا جماعت را لازم بگیرید؛ زیرا تأیید خدا با جماعت است.

جالب تر این که افراد بی سوادى که الفبای دین را نیاموخته اند، حتی قادر به روخوانی قرآن کریم نیستند نیز بر مقام اجتهاد فایز گشته و در اظهار نظر در امور دین می پردازند. گویا دین در نگاه آنان حتی به اندازه ی مسایل پیش پا افتاده ی دنیا که ضرر و زیان آن اندک و محدود است، نیز ارزش و اهمیت

۱- النساء: ۱۱۵.

۲- الأنفال: ۱۳.

۳- المعجم الکبیر للطبرانی: حدیث شماره: ۱۳۶۲۳.

ندارد که باید به کارشناسان آن عرضه و راهکارهای مناسبی برای آن پیدا کنند و به قول دکتر اقبال لاهوری شاعر و اسلام شناس شرق رحمته:

تنگ بر ما رهگذار دین شده است هرلیمی راز دار دین شده است
زاجتهاد عالمان کم نظر اقتدا بر رفتگان محفوظ تر

غافل از این که قرآن کریم ما را به سپردن امانات به اهل شان توصیه نموده و می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا»^۱ خداوند شما را به ادای امانت ها به صاحبانش امر می کند.

چه امانتی بالاتر از دین و احکام دینی است؟

و بدون توجه به مذهب و ملیت سنگین شرعی، جسورانه به فتوا مبادرت و شتاب می نمایند حال آن که رسول الله صلی الله علیه و آله چنین می فرماید: «مَنْ أَفْتَى بِفِتْيَا غَيْرِ ثَبَتٍ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَىٰ مَنْ أَفْتَاهُ»^۲ یعنی کسی که بی دلیل فتوا داده شود گناهش بر گردن کسی است که به او فتوا داده است.

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: «مَنْ أَفْتَى فُتْيَا يَغْمِي عَنْهَا، فَإِنَّمَا إِثْمُهَا عَلَيْهِ»^۳ یعنی هر که کورکورانه فتوایی دهد گناه آن فتوا بر گردن او خواهد بود.

خداوند ما را از جسارت در امور دین مصون و در راه راست هدایت فرماید.

کتاب حاضر تلاش مخلصانه و محققانه ای است به منظور آشنایی بخشی به مسلمانان در رابطه با فضایل و مسایل ماه مبارک رمضان که توسط عالم فرزانه، سخنور و مناظر چیره دست، حضرت مولانا محمد الیاس گهمن رحمته

۱- النساء: ۵۸.

۲- سنن ابن ماجه: باب اجتناب الراي والقياس، وقال الارنؤوط: إسناده حسن، مسلم بن يسار حسن الحديث ومن دونه ثقات.

۳- مسند اسحاق بن راهويه.

به نگارش درآمده و بنده به دستور ایشان آنرا ترجمه و به فارسی زبانان عزیز تقدیم می‌نمایم. امیدوارم خداوند به لطف خویش آنرا به شرف قبول بنوازد و مؤلف و مترجم و سایر خوانندگان محترم را به سعادت ابدی نایل گرداند.

بنده کوشیده‌ام ترجمه‌ای ساده و روان و در عین حال صحیح تقدیم عزیزان بنمایم اما به هیچ وجه ادعای عصمت از خطا و لغزش را ندارم، لذا پیشاپیش از دوستان که خطاهایم را به من گوشزد کنند تقدیر و تشکر نموده و پاداش‌شان را از ایزد منان مسألت می‌دارم.

در ضمن، یاد آور می‌شوم که مطالب داخل دو قلاب [] از طرف مترجم و آنچه داخل پرانتز () آمده است از سوی مؤلف محترم می‌باشد. و مطالبی را که مؤلف درون قلم گذاشته بود، بنده آن‌ها را به منظور جلوگیری از التباس داخل پرانتز گذاشتم.

در پایان از همه‌ی بزرگوارانی که به دعوی بنده را مورد تفقد و لطف خویش قرار داده‌اند بالاخص عزیزم ولوی محمد قاسمی پور حفظه الله که در امور رایانه همکاری داشته‌اند صمیمانه قدردانی نموده و به همگی «جزاکم الله خیراً» می‌گویم.

اَللّٰهُمَّ اَرِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَ اَرِزْنَا اَتِيَاعَهُ وَ اَرِنَا الْبَاسِلَ بَاطِلًا وَ اَرِزْنَا اجْتِنَابَهُ وَ صَلِّ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ .

محمد روشندل و رکاتی

مدرس جامعه الحرمین الشریفین چابهار